

Бульбенюк Світлана Степанівна
Манелюк Юрій Михайлович

Лобізм як інструмент політичної діяльності та політичної комунікації у розрізі публічної політики

УДК 328.184:342.5]:351.9(477)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-4.5>

Стаття поширюється на умовах ліцензії
CC BY 4.0

Бульбенюк Світлана Степанівна
кандидат політичних наук, доцент,
професор кафедри політичних
технологій
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана
просп. Берестейський, 54/1,
Київ, Україна
ORCID: 0000-0001-9760-7850

Манелюк Юрій Михайлович
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних технологій
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана
просп. Берестейський, 54/1,
Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-8186-7604

У статті здійснено аналіз лобізму як складного соціально-політичного явища, що відіграє важливу роль у процесі формування державної політики та прийняття політико-управлінських рішень. Лобізм розглядається як специфічна форма впливу на органи державної влади та інститути громадянського суспільства з метою захисту інтересів певних соціальних груп, об'єднань або окремих осіб, а найголовніше – як один з механізмів сучасної демократії, що поєднує обидві її форми – пряму та представницьку. Обґрунтовується важлива роль лобізму у прикладному полі публічної політики. Авторами проаналізовано політико-правову еволюцію лобізму, зокрема еволюцію легалізації лобізму на нормативному рівні на прикладі США, країн Європейського Союзу, України. Особливу увагу приділено питанням висвітлення лобізму як інструменту політичної діяльності та політичної комунікації, а також викликам правового регулювання лобістської діяльності у демократичних державах. Підкреслено як позитивні аспекти лобізму (забезпечення комунікації між владою і суспільством, підтримка балансу інтересів), так і негативні наслідки за відсутності належного контролю (корупція, маніпуляції, тінювий вплив). У статті також розглянуто особливості функціонування лобізму з точки зору безпекових викликів розвитку сучасних держав і громадянського суспільства. Лобізм у царині публічної політики висвітлено крізь призму вимірів суспільного інтересу та політико-владного інструментарію забезпечення реалізації вимог суспільного інтересу, що обумовлює застосування міждисциплінарного підходу до розгляду феноменів лобізму і лобіювання. Додатково використано метод аналізу документів, зокрема Конституції України та Закону України «Про лобіювання» (у контексті висвітлення «сильних» та «слабких» сторін цього нормативного акту), а також метод порівняльного аналізу щодо висвітлення законодавчого регулювання феномену лобізму в США, країнах ЄС та Україні. Автори дійшли висновку, що подальша дослідницька увага в аналізі лобізму як інструменту політичної діяльності і політичної комунікації має бути зосереджена на вивченні безпекових аспектів цього феномену публічної політики.

Ключові слова: лобізм, вплив, публічна політика, лобістські групи, політична комунікація, політична діяльність, законодавче регулювання.

Вступ. Актуальність та постановка проблеми. Дослідження у царині публічної політики є міждисциплінарними за своєю природою, поєднуючи політологічні, соціологічні, правові розвідки та напрацювання у сфері науки про державне управління. Це пояснюється тим, що прикладне поле публічної політики є надзвичайно багатогарним і строкатим. Є кілька ключових точок відліку, які об'єднують різнопланові вектори проявів публічної політики – це, перш за все, суспільний інтерес (вимір публічного) та владно-державний інструментарій (вимір політичного), регулятором яких є сфера права.

Вимір політичного та вимір публічного поєднуються кількома явищами, процесами, інститутами. Серед них особливе місце займає лобізм. За спостереженням Д. Виговського, «Лобізм як повноцінний інститут проявляється тоді, коли існують щонайменше дві необхідні умови:

- У суспільстві виникає велике розмаїття інтересів внаслідок його соціальної диференціації.
- Розширюється доступ до влади внаслідок розвитку політичного плюралізму, що є характерним насамперед для демократичних суспільств» [1, с. 43].

Автори Cambridge Dictionary пропонують наступне визначення лобі як окремої групи соці-

альних і подекуди політичних акторів: «Лобі – це група людей, які намагаються переконати уряд або офіційну групу зробити щось» [2].

Як бачимо, феномен лобізму поєднує такі актуальні царини сучасної публічної політики, як політична діяльність (активність) та політична комунікація. Важливість розгляду лобізму і лобі саме крізь призму функціонування публічної політики набуває нині особливого значення, тому що рівень динамізму суспільно-політичного життя, глибина та швидкість трансформацій ключових соціальних, культурних та політичних практик зумовлюють необхідність переорієнтації дослідницької уваги з політичних дискурсів суто кратологічної природи політичних відносин і процесів на дискурси публічної політики, які мають міждисциплінарну основу.

Мета представленої розвідки – дослідити лобізм як інструмент політичної діяльності та політичної комунікації у царині публічної політики.

Аналіз попередніх досліджень. В основі представленої розвідки – аналіз праць як фундаторів теорій лобізму (А. Бентлі, Ж. Мейно, М. Дюверже), так і сучасних вітчизняних дослідників (Д. Виговський, І. Ворчакова, С. Годний, І. Наглюков, Т. Яровой та інші), а також розгляд нормативної бази регулювання лобізму в Україні, США та країнах Європи.

Матеріал і методи дослідження. У процесі підготовки дослідження автори застосували міждисциплінарний та комплексний підходи до розгляду й аналізу феномену лобізму у царині публічної політики. Окрім того, використано метод аналізу документів, зокрема Конституції України та Закону України «Про лобіювання», а також інструментарій порівняльного аналізу щодо висвітлення законодавчого регулювання феномену лобізму в США, країнах ЄС та Україні.

Результати та обговорення. Лобізм (англ. lobbyism) – скоординована практика обстоювання інтересів або чинення тиску на законодавців і чиновників неурядовими організаціями, фінансово-промисловими групами чи етнічними спільнотами на користь того або іншого рішення [3].

Особливостями лобізму, на які звертає увагу М. Росенко, 1) лобізм є ознакою влади, 2) лобістська діяльність завжди ведеться в інтересах певних суб'єктів; 3) лобісти є посередниками між різними соціальними і політичними акторами; 4) лобізм надає громадянам та групам громадян «можливість побічно брати участь в створенні і підготовці правових і політичних рішень» [4]. Іншими словами, в основі лобіювання за умов демократії наявний інтерес до впливу різного роду на інститути влади та прийняття політико-управлінських рішень як одна з ключових категорій теорії і практики публічної політики.

Тож лобізм постає як інструмент політичної діяльності та політичної комунікації. На підтвердження цієї позиції наведемо наступні міждисциплінарні підходи щодо вивчення лобізму (за І. Ворчаковою):

- лобізм як вплив на прийняття рішень за додаткову плату (професійна діяльність);
- лобізм як захист прав та захист інтересів окремих соціальних груп і громад (адвокація);
- лобізм як технологія інформаційного впливу на прийняття політико-управлінських рішень;
- лобізм як політичне переконання (інший аспект політичної комунікації, на відміну від попереднього);
- лобізм як механізм впливу на органи влади з метою прийняття цільових рішень;
- лобізм як легальна/тіньова та відкрита/закрита практика тиску на державні структури влади [5, с. 106–107].

Якщо ми розглядаємо лобізм як інструмент політичної комунікації та застосовуємо методологію комунікативної теорії, то варто звернути увагу на дослідження вітчизняного науковця С. Годного. Вчений зауважує: «...політичну комунікацію слід вважати конвертацією ресурсу владних повноважень на інші ресурси за найбільш вигідним для влади курсом в ході обміну між політичними суб'єктами і агентами інших інститутів суспільства. Лобізм є типовим прикладом такого роду комунікаційних обмінів» [6, с. 197].

Безперечно, що лобіювання має безпосереднє відношення до проблем публічної політики. Лобізм може сприяти підвищенню активної участі громадськості у політичному житті на різних рівнях публічної політики. Т. Яровой виокремлює такі механізми (способи) залучення громадськості до процесу прийняття рішень: підвищення обізнаності; організація громадського впливу; залучення експертів і активістів; формування коаліцій; адвокація маргіналізованих груп; підтримка демократичних процесів [7, с. 46].

Інструментарій політичної комунікації за таких умов починає відігравати чи не провідну роль. Причому, йдеться про політичну комунікацію різного спрямування: як вертикальну – директивно-наказову у категоріях ієрархії та алгоритму «наказ-підкорення», так і горизонтальну, яка передбачає узгодження, агрегацію та артикуляцію суспільно значимого інтересу/інтересів на низовому рівні. Представники лобістських угруповань у такому разі є радше виконавцями волі громадськості, які виконують певні завдання за певну винагороду.

Один з перших дослідників феномену лобізму – А. Бентлі вказував на його сутність як взаємодію груп інтересів [8, с. 197].

Як пише Л. Герасіна, «політичне виправдання і призначення лобізму, за Ж. Мейно, полягає у функціональному сприянні досягненню суспільного консенсусу завдяки:

- 1) соціальному посередництву між громадянським суспільством і державою (між впливовими групами інтересів, фінансовими корпораціями, комерційними установами, громадськими об'єднаннями, політичними партіями та державними органами влади);
- 2) наданню політичному керівництву країни (на парламентські слухання, в урядові комітети) найбільш ґрунтовної та оперативної інформації;
- 3) впливу на управлінські рішення органів державної влади, коли їм надається необхідна динаміка та відбувається «посилення тону гнучкості»;
- 4) виконанню функції «каналізації вимог», коли лобі надає владі послугу каналізації та раціоналізації суспільних очікувань, які потенційно могли б набути форм безладу і насилля» [9, с. 7–8].

В. Корнієнко та С. Годний акцентують на тому, що «М. Дюверже, автор відомої книги «Партійна політика і групи тиску» ..., вважав за необхідне виділяти «традиційні» або «общинні» групи репрезентації політичних інтересів, «групи за звичаєм», «групи захисту», «групи підтримки» та «асоціативні» групи репрезентації політичних інтересів, під якими розумів «нові соціальні рухи» [10, с. 37].

Тож, репрезентація групових соціальних і політичних інтересів та вплив на прийняття політико-управлінських рішень – це ті характеристики лобізму, які мають безпосередній стосунок до регу-

ляторно-нормативної складової публічної політики. Іншими словами, до царини регламентації і регулювання подібних репрезентацій та впливів, у тому числі на конвенційному – нормативно-правовому рівні – функціонування держави. Це є особливо важливим, адже окремі кейси реалізації практик лобіювання та лобізм часто використовуються для критики цього явища як такого, розгляду його виключно в негативних конотаціях.

Окремим виміром і викликом щодо правового визначення та легалізації лобізму стає розгляд лобізму як засобу формування безпекової політики держави. В умовах глобалізації, з одного боку, та зростання загроз і викликів воєнного характеру, з іншого, ці питання набувають особливого значення і наголосу. Вітчизняний дослідник І. Наглюков зауважує, що лобізм в такому розумінні має розглядатися «як субінститут публічного адміністрування та одночасно – самоврядний інститут формування громадської та державної безпеки» [11, с. 82].

Науковець наголошує на значимості участі представників громадянського суспільства у формуванні безпекових засад організації і функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування. Комунікативний вимір лобізму виявляється через якнайповнішу реалізацію функції суспільного плюралізму як основи внутрішньої безпеки держави – через «реалізацію останньою (державою – авт.) базових мовно-культурних, ідеологічних, політичних, освітньо-наукових, ґендерно-статевих та інших інтересів людини та громадянина в умовах плюралізації суспільних думок та свободи самовираження» [11, с. 85].

Водночас розгляд безпекового виміру вивчення феномену лобізму буде неповним і нерелевантним без дослідження реалізації засад політичної діяльності та політичної комунікації в умовах війни. Важко не погодитись з Т. Бевз у тому, що «Стан війни вносить свої акценти у функціонування публічної влади воюючої демократичної країни, обмежуючи реалізацію деяких її базових демократичних принципів» [12, с. 184]. У таких умовах чітке дотримання «букви і духу» закону стає тим запобіжником, який має мінімізувати загрози зловживання владою, обмеження дії принципу поділу влади та суспільно-політичного плюралізму під прикриттям дотримання вимог національної безпеки. Тож, потреба у легалізації лобізму на нормативному рівні, зважаючи на безпекові виклики сьогодення, набуває особливої ваги.

Якщо здійснити короткий історичний екскурс, то слушно підкреслити, що із виникненням лобізму з'явилася і проблема його правового впорядкування. Лобісти вперше почали діяти на цілком законних підставах у США, коли першою поправкою до Конституції 1789 р. було серед іншого гарантовано право «звертатися до уряду з проханнями». У 1876 р. був прийнятий закон «Про лобістську

діяльність», відповідно кожен лобіст від свого імені або за дорученням третьої особи отримав можливість офіційно зареєструватися в Палаті представників Конгресу. Чинний федеральний закон, прийнятий у 1946 р., – «Про регулювання лобізму». Цей нормативний акт «закріпив процедури реєстрації й винагороди лобістів, зобов'язав їх звітувати про свою діяльність, чим зробив процес лобіювання більш відкритим для Конгресу і американського суспільства», – підсумовує Л. Герасіна [9, с. 12].

Цікаву особливість правової легалізації лобізму у США відзначає Д. Виговський. «Комунікативний характер лобізму одержав визнання навіть у юриспруденції: так, у законодавчих актах, що регулюють лобізм у США, починає фігурувати поняття “лобістської комунікації”», – пише дослідник [1, с. 42].

За даними Л. Герасіної: «У більшості країн Західної Європи закони про лобізм не приймалися, але лобістські практики там регулюються на підставі норм, які регламентують, зокрема, статус депутата, діяльність виборних органів влади, добровільних асоціацій, проведення виборів чи референдумів. У Великій Британії, де панує правовий прецедент, депутати парламенту повинні щорічно офіційно звітувати про свої доходи, це змушує їх юридично регламентувати контакти з лобістами» [9, с. 13].

У ФРН немає спеціального закону про лобіювання, але є низка підзаконних нормативних актів, спрямованих на регулювання лобістських дій: положення «Про реєстрацію союзів та їхніх представників при Бундестазі», відомчі норми, що регламентують відносини органів законодавчої та виконавчої влади з лобі-агентами, «Кодекс поведінки члена Бундестагу», «Єдине положення про федеральні міністерства» та інші. Лобістська діяльність представлена численними союзами і асоціаціями громадян, котрі презентують державі певні суспільні інтереси. Як зазначає Т. Яровой, «в законотворчому ж процесі розділяють «внутрішній» і «зовнішній» лобізм. Внутрішніми лобістами, при цьому, є депутати бундестагу, що відстоюють інтереси тієї чи іншої групи, зовнішніми – «традиційні» лобістські сили – різноманітні зацікавлені групи, які працюють по за стінами парламенту, але при цьому зосереджують свої зусилля на органах влади (союзи, рухи, корпорації, громадські групи тощо)» [13].

Державні органи Німеччини нерідко залучають до роботи над законопроектами позавідомчих експертів і консультантів, створюють різні дорадчі структури, які можуть не мати чіткого правового статусу. Водночас, спостерігається певна дискримінація малих лобістських груп, недостатня відкритість процесу обговорення певних законопроектів [13].

Що стосується безпосередньо ЄС, то Європарламент є організацією поліцентричною та мультифункціональною, що виражається у тому, що він надає підтримку усім депутатам, групам та комі-

тетам практично з будь-яких питань. В той же час, питання діяльності комітетів є сильно регламентованим та мінімізує можливість відмови комітетів від розгляду профільних питань. Процес розробки нових ідей та напрямків відбувається наступним чином: депутат пропонує внести ідею до порядку денного Європарламенту, проводить перемовини із Комісією та Радою ЄС, вивчає їх точку зору та надає свою підтримку у випадку виникнення будь-яких питань. В контексті лобіювання, депутати є потужними гравцями, адже часто децентралізовані уряди та лобістські групи намагаються використовувати депутатів як інструмент досягнення своєї мети. Не останнім чинником здійснення впливу на депутатів є відкритість Європарламенту у порівнянні з Комісією та Радою ЄС (дані за С. Сокуром) [14, с. 31].

Основні міжнародні стандарти у сфері лобізму та все, що з ним пов'язано, висвітлено в низці рекомендацій та резолюцій Ради Європи й Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Серед країн ЄС маємо таку статистику: у 6 країнах прийнято окремі закони щодо регулювання лобістської діяльності (Ірландія, Франція, Австрія, Литва, Польща, Словенія), а у 9 – діє саморегуляція лобістів, що пояснюється м'яким механізмом контролю (Німеччина, Італія, Іспанія, Нідерланди, Фінляндія, Чехія, Хорватія, Латвія, Румунія). Спільними рисами відповідних нормативних актів/саморегуляції для більшості з названих країн є: реєстрація особи, яка бажає надавати лобістські послуги, за певною процедурою; наявність відкритого реєстру лобістів; звітування лобістів про свою діяльність перед владними структурами та громадськістю; встановлення окремих обмежень під час здійснення такої діяльності; обов'язок дотримуватися встановлених правил поведінки [15].

Щодо ситуації з лобізмом в Україні, ряд статей чинної Конституції становить правову базу для цієї діяльності. Фундаментальні засади закріплені в ст. 5, де народ України проголошений єдиним джерелом влади, здійснює цю владу безпосередньо та через органи державної влади і місцевого самоврядування; ст. 38 Конституції проголошує право громадян брати участь в управлінні державними справами. А в ст. 40 зазначено, що «усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк» [16].

14 березня 2024 р. набув чинності Закон України «Про лобіювання» [17]. Цей закон викликав бурхливі дискусії в суспільстві.

Які переваги та ризики відкриває легалізація ринку лобіювання в Україні?

Так, Закон передбачає, що держава здійснюватиме контроль за діяльністю лобістів, отримає додаткові податкові надходження до бюджету. «Мають бути створені нові робочі місця» – зазначають аналітики, Property Times [18].

Водночас серед «слабких місць» Закону можна назвати наступні. Найголовніше – це збереження умов для тіньового лобіювання. Системний аналіз прав лобістів, закріплених в ухваленому Законі, засвідчує, що більшість фактичних прав, які надаються лобістам, вже були передбачені нормами чинного законодавства і можуть бути реалізовані без набуття ними статусу лобіста. За таких умов існує вірогідність, що лобісти (порівняно з іншими) нестимуть додатковий тягар обов'язків та матимуть ризики накладення з боку НАЗК санкцій, не будуть достатньо зацікавлені у реєстрації в якості лобістів (висновки дослідників Property Times) [18].

Маємо зауважити, що наведений аналіз «сильних» та «слабких» місць Закону є попереднім. Зважаючи на чинний правовий режим воєнного стану, беручи до уваги вимоги підвищення транспарентності діяльності органів державної влади та розвитку системної політики боротьби з корупцією як необхідні умови просування України на шляху євроінтеграції, можемо стверджувати, що оцінка Закону України «Про лобіювання» зазнає змін як з боку юристів, так і з боку політичних аналітиків.

Висновки. Вітчизняний дослідник В. Штерн зауважує: «...головною цінністю лобізму є створення легітимних можливостей участі у розробці та прийнятті рішень як найбільш зацікавлених суспільних груп, так і висококомпетентних спеціалістів» [19, с. 37]. Таким чином, лобізм є одним з найбільш поширених та ефективних механізмів реалізації демократії – прямої (демократії участі та/або громадянського активізму) та представницької. Зважаючи на виклики часу, особлива дослідницька увага в аналізі лобізму як інструменту політичної діяльності і політичної комунікації має бути зосереджена на вивченні безпекових аспектів цього феномену публічної політики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Виговський Д. Суть лобізму як категорії політичної науки. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2008. Випуск 20. С. 42–48. URL: https://vlp.com.ua/files/09_76.pdf (дата звернення: 26.08.2025)
2. Lobby. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/de/worterbuch/englisch/lobby> (дата звернення: 11.08.2025)
3. В Україні буде створено жіноче політичне лобі. *Жіночий консорціум України*. 28 травня 2016. URL: https://wcu-network.org.ua/possessing-equal-rights/news/V_Ukrain_bude_stvoreno_zhnoche_politichne_lob (дата звернення: 18.08.2025)
4. Росенко М.І. Лобізм і його роль в діяльності сучасних парламентів. Шляхи удосконалення регла-

ментації діяльності лобістів в парламенті України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2010. № 11. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=214> (дата звернення: 21.08.2025)

5. Ворчакова І. Лобізм в політиці: сутність явища та способи реалізації. *European Political and Law Discourse*. 2018. Vol. 5, Issue 1. С. 105–110. URL: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2018/2018-5-1/16.pdf> (дата звернення: 18.08.2025)

6. Годний С. Лобізм і теоретичні моделі політичної комунікації. *Studia Politologica Ucraino-Polona*. 2018. Вип. 8. С. 193–198.

7. Яровой Т.С. Теоретико-методологічні засади функціонування лобізму в Україні в інтересах громадянина, суспільства, безпеки держави. Київ : Людмила, 2019. 383 с.

8. Дацій Н.В., Близнюк А.С., Костюк В.І. Теоретико-методологічний аналіз лобізму у світовій політиці. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 2. С. 194–198. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/5493/5547> (дата звернення: 26.08.2025)

9. Герасіна Л.М. Практики лобізму в політичному процесі України та світу: політико-соціологічний аспект. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Соціологія. 2016. № 3 (30). С. 6–18. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/16469/1/filosof_30.pdf (дата звернення: 11.08.2025)

10. Корнієнко В.О., Годний С.П. Політичне лобіювання в Україні: теоретична підойма та практичні реалії. *Політичне життя*. 2016. № 1–2. С. 36–41. URL: <https://jpl.donpu.edu.ua/article/view/2672> (дата звернення: 25.08.2025)

11. Наглюков І. Лобізм як засіб формування безпекової політики. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2023. Випуск 51. С. 82–90.

12. Адаптивні зміни у функціонуванні політичної системи України в умовах повоєнної відбудови : монографія / за ред. О.О. Рафальського, О.М. Майбороди. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2024. 648 с.

13. Яровой Т.С. Особливості інституту лобізму в Німеччині. *Державне управління: удосконалення та розвиток* 2017. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1282> (дата звернення: 21.08.2025)

14. Сокур С.П. Здійснення лобістської діяльності щодо Європарламенту з огляду на особливості його функціонування в політичній системі ЄС. *Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія*. 2013. № 4 (20). С. 30–33. URL: <https://ela.kpi.ua/items/fcaa7922-c7b0-4c8a-9a93-ea5813d4edfd> (дата звернення: 05.08.2025)

15. Лобізм у законі чи закон про лобізм: українські реалії. *Лабораторія законодавчих ініціатив*. 17.10.2023. URL: <https://parlament.org.ua/analytics/lobizm-u-zakoni-chy-zakon-pro-lobizm-ukrayinski-realiyi/> (дата звернення: 21.08.2025)

16. Конституція України.

17. Закон України «Про лобіювання» від 23.02.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3606-20#Text> (дата звернення: 11.08.2025)

18. Закон «Про лобіювання»: переваги та ризики. *Property Times*. 26.04.2024. URL: https://propertytimes.com.ua/mnenie/zakon_pro_lobiyuvannya_perevagi_ta_riziki (дата звернення: 11.08.2025)

19. Штерн В. Лобізм як явище політичного життя (теоретико-методологічний аспект). 2016. Випуск 10. С. 32–38.

REFERENCES:

1. Vyhovskyi, D. (2008). Sut lobizmu yak katehorii politychnoi nauky. *Ukrainska natsionalna ideia: realii ta perspektyvy rozvytku*. Vypusk 20. S. 42–48. Retrieved from https://vlp.com.ua/files/09_76.pdf [in Ukrainian]

2. Lobby. *Cambridge Dictionary*. Retrieved from <https://dictionary.cambridge.org/de/worterbuch/englisch/lobby> [in English]

3. V Ukraini bude stvoreno zhinoche politychne lobi (2016). *Zhinochyi konsortsium Ukrainy*. 28 travnia 2016. Retrieved from https://wcu-network.org.ua/possessing-equal-rights/news/V_Ukrain_bude_stvoreno_zhinoche_poltichne_lob [in Ukrainian]

4. Rosenko, M.I. (2010). Lobizm i yoho rol v diialnosti suchasnykh parlamentiv. *Shliakhy udoskonalennia rehlementatsii diialnosti lobistiv v parlamenti Ukrainy. Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. № 11. Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=214> [in Ukrainian]

5. Vorchakova, I. (2018). Lobizm v politytsi: sutnist yavyscha ta sposoby realizatsii. *European Political and Law Discourse*. Vol. 5, Issue 1. S. 105–110. Retrieved from <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2018/2018-5-1/16.pdf> [in Ukrainian]

6. Hodnyi, S. (2018). Lobizm i teoretychni modeli politychnoi komunikatsii. *Studia Politologica Ucraino-Polona*. Vyp. 8. S. 193–198. [in Ukrainian]

7. Yarovoi, T.S. (2019). Teoretyko-metodolohichni zasady funktsionuvannia lobizmu v Ukraini v interesakh hromadianyna, suspilstva, bezpeky derzhavy. *Kyiv : Liudmyla*. 383 s. [in Ukrainian]

8. Datsii, N.V., Blyzniuk, A.S., Kostyuk, V.I. (2023). *Teoretyko-metodolohichni analiz lobizmu u svitovii politytsi. Investytsii: praktyka ta dosvid*. № 2. S. 194–198. Retrieved from <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/5493/5547> [in Ukrainian]

9. Herasina, L.M. (2016). *Praktyky lobizmu v politychnomu protsesi Ukrainy ta svitu: polityko-sotsiolohichni aspekt*. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho"*. Serii: Sotsiolohiia. №3 (30). S. 6–18. Retrieved from https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/16469/1/filosof_30.pdf [in Ukrainian]

10. Korniienko, V.O., Hodnyi, S.P. (2016). *Politychne lobiiuvannia v Ukraini: teoretychna pidoima ta praktychni realii*. *Politychne zhyttia*. № 1–2. S. 36–41. Retrieved from <https://jpl.donpu.edu.ua/article/view/2672> [in Ukrainian]

11. Nahliukov, I. (2023). *Lobizm yak zasib formuvannia bezpekovoï polityky*. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filosofsko-politolohichni studii*. Vypusk 51. S. 82–90. [in Ukrainian]

12. *Adaptyvni zminy u funktsionuvanni politychnoi systemy Ukrainy v umovakh povoiennoi vidbudovy : monohrafiia* (2024). / za red. O.O. Rafalskoho, O.M. Mai-

borody. Kyiv : IPIEnD im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy. 648 s. [in Ukrainian]

13. Yarovoi, T.S. (2017). Osoblyvosti instytutu lobizmu v Nimechchyni. Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok. № 12. Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1282> [in Ukrainian]

14. Sokur, S.P. (2013). Zdiisnennia lobistskoi diialnosti shchodo Yevroparlamentu z ohliadu na osoblyvosti yoho funktsionuvannia v politychnii systemi YeS. Visnyk NTUU "KPI" Politolohiia. Sotsiolohiia. № 4 (20). S. 30–33. Retrieved from <https://ela.kpi.ua/items/fcaa7922-c7b0-4cba-9a93-ea5813d4edfd> [in Ukrainian]

15. Lobizm u zakoni chy zakon pro lobizm: ukraïnski realii (2023). Laboratoriia zakonodavchyykh initsiatyv.

17.10.2023. Retrieved from <https://parlament.org.ua/analytiks/lobizm-u-zakoni-chy-zakon-pro-lobizm-ukrayinski-realiyi/> [in Ukrainian]

16. Konstytutsiia Ukrainy. [in Ukrainian]

17. Zakon Ukrainy "Pro lobiiuvannia" vid 23.02.2024. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3606-20#Text> [in Ukrainian]

18. Zakon "Pro lobiiuvannia": perevahy ta ryzyky. Property Times. 26.04.2024. Retrieved from https://propertytimes.com.ua/mnenie/zakon_pro_lobiyuvannya_perevagi_ta_riziki [in Ukrainian]

19. Shtern, V. (2016). Lobizm yak yavyshech politychnoho zhyttia (teoretyko-metodolohichniy aspekt). Vypusk 10. S. 32–38. [in Ukrainian]

Lobbying as a tool for political activity and political communication in the context of public policy

Bulbeniuk Svitlana Stepanivna

Candidate of Political Sciences,
Associate Professor,
Professor at the Department
of Political Technologies
Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman
Beresteyskyi Ave., 54/1, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0001-9760-7850

Maneliuk Yurii Mykhailovych

Candidate of Political Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Political Technologies
Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman
Beresteyskyi Ave., 54/1, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-8186-7604

The article analyses lobbying as a complex socio-political phenomenon that plays an important role in the process of shaping public policy and making political and administrative decisions. Lobbying is seen as a specific way to influence government bodies and civil society institutions to protect the interests of certain social groups, associations, or individuals, and most importantly, as one of the mechanisms of modern democracy that combines both of its forms – direct and representative. The important role of lobbying in the applied field of public policy is substantiated. The authors analyse the political and legal evolution of lobbying, in particular the evolution of the legalisation of lobbying at the regulatory level, using the examples of the United States, European Union countries and Ukraine. Particular attention is paid to the issues of lobbying as a tool of political activity and political communication, as well as the challenges of legal regulation of lobbying in democratic states. Both the positive aspects of lobbying (ensuring communication between the authorities and society, maintaining a balance of interests) and the negative consequences of a lack of proper control (corruption, manipulation, shadow influence) are highlighted. The article also examines the peculiarities of lobbying from the point of view of security challenges to the development of modern states and civil society. Lobbying in the field of public policy is examined through the prism of public interest and the political and governmental instruments for ensuring the implementation of public interest requirements, which necessitates an interdisciplinary approach to the study of the phenomena of lobbying and lobbying. In addition, the method of document analysis was used, in particular the Constitution of Ukraine and the Law of Ukraine "On Lobbying" (in the context of highlighting the "strong" and 'weak' sides of this normative act), as well as the method of comparative analysis to highlight the legislative regulation of the phenomenon of lobbying in the United States, EU countries and Ukraine. The authors conclude that further research attention in the analysis of lobbying as an instrument of political activity and political communication should focus on studying the security aspects of this phenomenon of public policy.

Key words: lobbying, influence, public policy, lobby groups, political communication, political activity, legislative regulation.

Дата першого надходження рукопису до видання: 28.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 24.09.2025

Дата публікації: 10.10.2025